

Çizgi Filmlerde Aile-Çocuk İletişimine Dair Bir Araştırma

Nida Sümeyya Çetin

ÖZ

Çizgi filmlerin görsel anlamda ve içerik açısından barındırdığı mesajlar, çocukların mizaçlarını ve zihin dünyasını etkilemektedir. Bu anlamda çizgi filmler; aile tarafından aktarılan kültürel birikim, tüketim anlayışı, değer eğitimi, sosyalleşme gibi unsurların çocuğa iletilmesinde aile için bir alternatif haline gelebilmektedir. Çalışmada çizgi filmlerin seçilmesinin nedeni; çocukların çizgi film içeriklerine erken yaşlarda maruz kalmaları ile görsel-işitsel açıdan zengin ve yüksek tekrar oranına sahip kültürel ürünler olmalarıdır. Bu çerçevede çalışmanın amacı; çizgi filmlerin etkin bir süreç olan aile-çocuk iletişimini destekleyen içeriğe sahip olup olmadığını anlamak, örneklem olarak seçilen çizgi filmlerde aile-çocuk iletişiminin nasıl aktarıldığını betimlemek ve iletişim kalıpları üzerinden aile-çocuk iletişimine nasıl yaklaşıldığını açıklamaktır. Çalışmanın kuramsal kısmında; aile kavramı ve aile içi iletişim ele alınmış, aile iletişimi süreçleri iletişim kalıpları üzerinden açıklanmıştır. Çizgi filmlerin aile içi iletişim sürecindeki rolüne değinildiği çalışmada; Türkiye’de yayın yapmakta olan ve yerli çizgi film yapımlarıyla dikkat çeken “TRT Çocuk” kanalı ile yine Türkiye’de yayın yapan ve ağırlıklı olarak yabancı yapım çizgi filmlere yer veren “MinikaÇocuk” kanalında yayınlanmakta olan çizgi filmler analize tabi tutulmuştur. Örneklem olarak Niloya ve Kaplan Daniel’in Dünyası çizgi filmleri seçilmiş, yöntem olarak da Nitel İçerik Analizi seçilmiştir. Örneklem içeriğinin değerlendirilmesi neticesinde; iki çizgi film arasında ebeveyn-çocuk iletişimi süreçlerinde farklılıklar bulunmuş, ancak aile iletişimini tanımlamayan “konuşma yönelimi” ve “uyum yönelimi” adlı iki iletişim kalıbı ile çizgi film içeriklerinin örtüştüğü anlaşılmıştır. Her iki örneklemde, ebeveynlerin çocuklarla iletişimde dinleme, söz hakkı verme ve özgüveni pekiştirmeye yönelik aktiflik dikkati çekmiştir. Ancak ebeveyn-çocuk iletişim sürecini etkileyen geleneksel, kültürel ve pedagojik öğeler iki örneklemde farklılık göstermiştir.

Anahtar Sözcükler: Çizgi film, Aile, Çocuk, İletişim, İletişim kalıpları

NİDA SÜMEYYA ÇETİN

Doç. Dr.

İnönü Üniversitesi

nida.cetin@inonu.edu.tr

ORCID: 0000-0001-9752-7797

Atıf/Citation: Çetin, N. S. (2026). Çizgi filmlerde aile-çocuk iletişimine dair bir araştırma. *Selçuk İletişim*, 19(1), 1061-1087. <https://doi.org/10.18094/josc.1692125>

A Research on Family-Child Communication in Cartoon Films

Nida Sümeyya Çetin

ABSTRACT

The visual and content messages contained in cartoons influence children's temperaments and minds. Cartoons were chosen for this study because children are exposed to cartoon content at an early age and because they are cultural products with a rich visual and auditory content and a high repetition rate. Within this framework, the study aims to understand whether cartoons contain content that supports family-child communication, a formative process; to explain how family-child communication is conveyed in the selected cartoons; and to explain how family-child communication is approached through communication patterns. The theoretical part of the study examines the concept of family and family communication, and explains family communication processes through communication patterns. The study examines the role of cartoons in family communication. Cartoons broadcast on the "TRT Çocuk" channel, which is notable for its domestically produced cartoons, and the "Minika Çocuk" channel, also broadcast in Turkey and primarily featuring foreign-made cartoons, were analyzed. The cartoons "Niloya" and "Kaplan Daniel's World" were selected as samples, and Qualitative Content Analysis was chosen as the method. In both samples, parents' communication with their children was characterized by a proactive approach focused on listening, giving them a say, and fostering self-confidence. However, the traditional, cultural, and pedagogical elements influencing the parent-child communication process differed between the two samples.

Keywords: Cartoons, Family, Child, Communication, Communication patterns

NİDA SÜMEYYA ÇETİN

Assoc. Prof. Dr.

Inönü University

nida.cetin@inonu.edu.tr

ORCID: 0000-0001-9752-7797

GİRİŞ

Aile yapısını korumak adına çocukların değerler eğitimini almış olması ve toplumsal yönlerinin desteklenmiş olması önem taşımaktadır. Bu anlamda sağlıklı bir iletişim yoluyla çocuğun eğitilmesi ve geleceğe hazırlanması sürecinde anne ve baba kadar öğreticilerin işlevi de etkin rol oynamaktadır. Birçok medya içeriği gibi çizgi filmlerin günümüz dünyasında eğlendirme işlevinin yanı sıra eğitime ve öğretme gibi rollere de sahip olabileceği anlaşılmış (Gezer & İşcan, 2023, s. 522; Kaya & Uzoğlu, 2020, s. 6194) ve çocukların sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimine destek olması amacıyla aileler tarafından tercih edildiği tespit edilmiştir (Rajput & Jain, 2017; İvrendi & Adak Özdemir, 2010). Ancak öğretici olan araçların genel olarak net bir konumlanmaya sahip olmaması, çizgi filmler açısından da geçerli görünmektedir. Nitekim küresel bir bakış açısıyla bakıldığında; çizgi filmlerin kültürel, teknolojik, sosyal birçok alanda gerçek dünya ve hayali dünya arasında konumlandığı anlaşılmaktadır. Öte yandan çizgi filmlerin teknolojik gelişmelere çocukları adapte etme amaçlı kullanılması ve çocukla iletişim kurma ve geliştirme adına içerik üretmesi de yine çizgi filmlerin birtakım özellikleri barındırdığı gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Bu çerçevede Güler (1989, s. 72) çocukların çizgi film izlerken aynı zamanda içerikte aktarılan söz ve davranışı benliğinde çözümlemeye çalıştığını ifade etmekte ve aynı zamanda çizgi filmlerin yapısal özelliklerinden dolayı; bozulanı onarma güdüsü, birliktelik, varlık gösterme, var olan düzeni koruma, yaşama gibi amaçlar etrafında çocukları birleştirdiğini vurgulamaktadır. Bu aşamada altı çizilebilecek nokta; bu amaçların çocuklar arasında ortak bir iletişim dilini oluşturmaya yardımcı olabileceği ve ebeveyn-çocuk arasında ortak iletişim dilini barındıran önemli bir araç olarak kabul edilebileceğidir.

Çocuğun aile ile olan iletişiminin olumlu veya olumsuz oluşu üzerinde; aile yapısının tarihsel süreç içerisinde dönüşümü (Wrigley, 1977), ebeveynin çocuk eğitimindeki aktif rolünün derecesi (Park, 2008), ailelerin yeni medya kullanım biçimleri (Olpin vd., 2023; Doty & Dworkin, 2014) gibi birçok faktörün etkisi söz konusudur. Tüm sayılan faktörler arasında özellikle medyanın etkisinin aile tarafından somut anlamda değerlendirilebilmesi, medya içeriklerinin çocuk üzerindeki tesirinin anlaşılmasını sağlayabilmektedir. Ancak manen ya da soyut anlamda etkilerinin anlaşılmasında aynı kolaylığın söz konusu olduğunu söylemek zordur. Genellikle kimlik şekillenmesi, yaşam anlayışına dair tercihler, sosyal normlara uyum, travmatik bazı ruhsal durumların ileri zamanda açığa çıkması gibi durumlar, aileleri yapısal olarak derinden etkilemektedir. Buna ilaveten çizgi filmlerin gerçek hayatta rastlanması neredeyse imkânsız olaylar üzerine kurulabilmesi, çocukların gerçeğe uyumunu ve gerçeğin kabulünü zorlaştırmaktadır. Nitekim Parlakyıldız ve arkadaşları tarafından yapılan bir araştırmada; okul öncesi çocukların çizgi film izlerken gerçek unsurları hayali olanlardan ayırt edemedikleri, bazı çocukların hayali

unsurları dönüştürme eğiliminde oldukları tespit edilmiştir (2022, s. 16). Bu durum çocuğun aile ve çevre ile iletişimini somut zemin üzerine inşa edememesiyle sonuçlanabildiği gibi iletişimde yaşanan çatışmalar ve aksaklıkların çözümünde gecikmelere neden olabilir.

Bu çalışmada; aile kavramından hareketle aile iletişiminin tanımı ele alınmış, aile iletişim süreçlerini açıklayan yaklaşımlardan aile iletişimi kalıpları açıklanmıştır. Çalışmada çizgi filmlerin aile iletişimi açısından önemine değinilerek kuramsal izahı aktarılmıştır. Metodoloji bölümünde ise teorik kısım ile paralel olarak TRT Çocuk ve MinikaÇocuk kanallarında yayınlanmakta olan çizgi filmlerdeki içerikler, Nitel İçerik Analizi yöntemine başvurulmuş aile-çocuk iletişimi açısından analiz edilmiştir. Son aşamada ise örneklem olarak seçilen Niloya ve Kaplan Daniel'in Dünyası çizgi filmlerinde, teorik kısımda yer verilen aile iletişimi kalıplarının yüksek ya da düşük yönelimini belirlemek amacıyla sorular sorulmuş ve yanıtları değerlendirilmiştir. Ayrıca örneklemde aile iletişimini destekleyici unsurlar belirlenmiş ve aktarım biçimleri analiz edilmiştir.

AİLE İLETİŞİMİNİ ANLAMAK

Aile her ne kadar modern anlayış ile hacmi küçülen bir yapıya bürünmüşse de insanın yetişmesinde önemli bir rol üstlenmesinden dolayı önem gösterilmesi gereken bir yapıdır. Ailenin birçok disiplinde tanımı mevcuttur. Örneğin sosyolojik bir perspektifle kavrama yaklaşıldığında aile; biyolojik ilişkiler neticesinde insanlığın devamını sağlayan, topluma adapte olmada etkin olan, karşılıklı ilişkileri belirli prensiplere bağlayan, toplumsal kültürü ve zenginliği kuşaklara aktaran bir yapı olarak ortaya çıkmaktadır (Sayın, 1990, s. 2). Aktarıma dair bu sosyolojik yaklaşım, ailenin çocuğa diğer insanlarla nasıl etkileşime girebileceğini öğretmesi (Diken Yücel, 2022, s. 44) açısından dikkat çekmektedir.

İletişim bilimleri çerçevesinde aile kavramı ele alındığında; aile bireylerinin birbiri ile etkileşim biçimleri ön plana çıkmaktadır. Aileyi oluşturan bireyler de dâhil olmak üzere kişiler arası iletişimin davranışlar üzerinde karşılıklı bir etkiye temel teşkil etmesi, iletişim süreçlerinin bilinmesini zorunlu kılmaktadır. Özellikle insanlarda gözlenebilen davranış düzeylerinin sınırsız olması ve anlamlandırmalarda sorunlar yaşanması, sözlü ya da sözsüz iletişim süreçlerini önemli kılmaktadır (Şahin & Aral, 2012, s. 59). Aile yapısının temelinde iletişimin önemli bir yer tutması, her iki kavramın beraber anılmasına zemin hazırlamaktadır. Literatüre bakıldığında zaman birçok disiplinde rastlanan aile iletişimi kavramı, iletişim bilimleri sahasında da karşılık bulmuştur. Nitekim Mutlu (2017, s. 18), aile iletişimini açıklarken bir iletişim türü olarak nitelendirmekte ve bu iletişim türünün bağlamının aile ortamı, taraflarının ise aile üyeleri olduğunun altını çizmektedir. Aile üyelerinin iletişim süreçlerine dâhil edilmesi, yalnızca bireyler arası

yakınlık ve sosyal dayanışmanın bir göstergesi değil, aynı zamanda çekirdek aileden geniş aile yapısına uzanan bir toplumsal örgütlenmenin sürdürülebilirliğini de ortaya koymaktadır. Kolektif kültürlerde geniş aile üyeleri, karar alma ve kriz yönetimi süreçlerinde aktif roller üstlenerek, aile içi iletişimin hem duygusal hem de işlevsel boyutunu derinleştirebilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2017; Longo vd., 2024). Ancak çalışmada odak nokta; anne-baba ve çocuk arasındaki aile içi iletişimidir. Geniş aile yapısı, çocuk üzerinde daha etkin bir role sahip olabilir. Ancak modern dönemin getirdiği olan anne-baba-çocuktan oluşan çekirdek yapının genel kabulü, bu yapının her yönüyle anlaşılması zorunluluğunu beraberinde getirmektedir. Bu açıdan kavrama dair tanım yapılmak istendiğinde; güçlü sadakat ve duygu bağlarıyla bir grup kimliği duygusu ön plana çıkaran, geçmişi ve geleceği deneyimleyen bir grup akraba arasında kodların kullanımıyla öznelerarasılık ve etki geliştirme süreci oluşturan (Noller & Fitzpatrick, 1993, s. 14) bir yapı ortaya çıkmaktadır.

Aile-çocuk iletişiminde çocuğun toplum içerisinde kendi benliği ile yer alması ve kendini ifade edebilmesi adına bazı hususların yerine getirilmesi gerekmektedir. Cüceloğlu, çocuğun iletişim yoluyla edinebileceği bu hususları ifade ederken beş temel özgürlüğün aile içi iletişim yoluyla geliştirilebileceğini ifade etmiştir. Çocuğun sahip olması gereken temel beş özgürlük; a. Şimdi ve burada olanı duyma ve görme (algılama) özgürlüğü, b. Düşündüğünü olduğu gibi ifade edebilme özgürlüğü, c. Hissettiği duyguları ifade edebilme özgürlüğü, d. Kendi arzularına göre bir şeyi isteme ya da reddetme özgürlüğü e. Olmak istediği yönde gelişerek kendi özünü gerçekleştirme özgürlüğüdür (Cüceloğlu, 1995, s. 54). Temel beş özgürlüğe ailenin yaklaşımı ise ya kalıplaştırma şeklinde olup belli bir çerçevede tutmak ve istenilen şekilde biçimlendirmek ya da geliştirici şekilde gerçekleştirilerek çocuğun özgürlüklerini kullanmasında serbestlik tanımak ve özgürlük sınırlarını destekleyici bir biçimde genişletilmesini sağlamak olmaktadır. Bu noktada denilebilir ki; ailenin tutumu ve çocukla etkileşimi özgürlüklerin biçimini belirlemektedir.

Aile İletişimine Dair Bir Yaklaşım: Aile İletişimi Kalıpları

Gündelik hayat akışında gerçeklik kurmada önemli araçlardan biri, iletişimsel davranışlarda bulunmaktır. Gündelik hayatın içerisinde öznel gerçekliği sürekli idame ettirme, değiştirme ve yeniden inşa etme adına iletişim kurma (Berger & Luckmann, 2008, s. 221), iletişim içerikli davranışlarda bulunmada önemli görülmektedir. İlk iletişimsel beceriler ise aile çatısı altında gelişmektedir. Anne-baba ve çocuk arasında iletişim süreçlerinin sağlıklı ilerlemesi, gündelik hayata adapte olmayı öğrenme yine bu çatı altında gerçekleşmektedir (Galvin vd., 2015).

Aile iletişim biçimini ortaya koyan davranış biçimleri ile ailenin nasıl bir iletişim kurması gerektiğine dair inanç arasındaki ilişki (Koerner & Fitzpatrick, 2002, s. 37) temel sorunu teşkil ettiği için, aile iletişimine dair Sembolik Etkileşimcilik, Aile Sistem Teorisi, Bağlanma teorisi gibi birtakım yaklaşımlar geliştirilmiştir (Klein & White, 1996; Navarre, 1998; Rothbaum vd., 2002, s. 328). Bu yaklaşımlar arasında sıklıkla başvurulardan biri Aile İletişim Kalıpları Yaklaşımıdır (Koerner & Fitzpatrick, 2006). İlk olarak McLeod ve Chaffee (1972; s. 1973) tarafından geliştirilen yaklaşımda; ailelerin birbirleriyle oldukça istikrarlı ve öngörülebilir iletişim yolları geliştirme eğilimlerini tanımlamak amaçlanmıştır. Yaklaşım ile ailelerin sosyal gerçekliği nasıl yaratıp paylaştığı ve ebeveynlerin çocuklarını aile dışından gelen bilgileri, özellikle de kitle iletişim araçları mesajları biçimindeki bilgileri işlemeleri için nasıl sosyalleştirdikleri açıklanmaya çalışılmıştır (Koerner & Fitzpatrick, 2006, s. 51). Bu amaçla inşa edilmiş olan iki kalıptan biri olan Sosyal Yönelimli İletişim kalıbı; çocuğun uyumlu bir şekilde kişilerarası ilişkiler sürdürmesini, tartışmalardan kaçınmasını ve kişilerarası olmayan konulardaki içsel duygularını bastırmasını teşvik etmekle tipikleştirilmektedir (McLeod & Chaffee, 1972, s. 153). Bu boyutta çocuğun aile iletişim kalıplarından etkilenecek sosyal hayat içerisinde vereceği kararlar söz konusudur. İkinci kalıp olan Kavram Yönelimli İletişim kalıbında ise çocuğun kendi fikirlerini ifade etmesi, tartışmaya maruz kalması ve başkalarının görüşlerine meydan okuması konusunda ebeveyn kısıtlamalarının vurgulanmasıyla ilgilidir (McLeod & Chaffee, 1972, s. 153).

Teknolojik ve sosyal gelişmeler ile sosyal gerçekliği paylaşmanın, ailede devam eden bir süreç olduğu ve kitle iletişim araçlarından gelen mesajların işlenmesiyle sınırlı olmadığı (Koerner & Fitzpatrick, 2002, s. 54) anlaşılmıştır. Bununla birlikte McLeod ve Chaffe tarafından geliştirilen Sosyal Yönelim kalıbı ve Kavram Yönelimi kalıbı genel anlamda aile iletişim kalıplarına etki eden bağlamları içerecek şekilde geliştirilerek yeniden uyarlanmıştır. Fitzpatrick and Ritchie tarafından (1993) düzenlenen bu kalıplardan Sosyal Yönelim kalıbının yerine Uyum Yönelimi kalıbı kavramsallaştırılmıştır. Uyum yönelimi kalıbında; aile iletişimindeki tutum, değer ve inançların homojenliğinin olması söz konusudur. Bu boyutun üst ucundaki ailelerde; inanç ve tutumların tekdüzeliği, çatışmadan kaçınma ve aile üyelerinin birbirine bağımlılık derecesi söz konusudur. Bu tarz ailelerde bireysellik ve bağımsızlık azdır, kuşaklararası iletişim yani çocukların söz alma hakkı yüksektir (Koerner & Fitzpatrick, 2002, s. 39).

İkinci kalıp olan Kavram Yönelimi kalıbı yerine kavramsallaştırılan Konuşma-Diyalog Yönelimi kalıbında ise; tüm aile üyelerinin çok çeşitli konular hakkında sınırsız etkileşimlere katılmaya teşvik edildiği, birbirleriyle özgürce, sık sık ve kendiliğinden etkileşime girdiği, bireysel aktivitelerini, düşüncelerini ve duygularını birbirleriyle paylaştığı bir perspektif söz konusudur (Koerner & Fitzpatrick ,

2002, s. 39). Konuşma-Diyalog yöneliminin azlık ve çokluk derecesi, aile üyelerinin iletişim kurma becerilerini, sosyalleşme ve eğitim süreçlerini olumlu veya olumsuz yönde belirlemektedir. Bu anlamda konuşma ortamı ve konu çeşitliliği var olduğu sürece aile içi iletişim kuvvetli olmaktadır.

AİLE-ÇOCUK İLETİŞİMİNDE ÇIZGI FİMLERİ KONUMLANDIRMAK

Çizgi filmler yapısal özellikleri açısından geçmişte karikatür ile aynı formda karşılanmış ve anlam içeren mizahi illüstrasyon olarak tanımlanmıştır (Arnett, 2007, s. 143). Ancak yaşanan dönemde elektronik medya ile küresel anlamda yayılan çizgi film serüveninin; uzun metrajlı animasyon filmler, animeler ve dijital versiyonlar ile devam ettiği görülmektedir. Özellikle okul öncesi ve ilkokul çağındaki çocukların çizgi filmlere olan eğilimleri birçok ebeveyn tarafından gözlemlenmektedir. Bazı ebeveynler öğretici yönü başta olmak üzere pragmatik amaçlarla çizgi filmleri olumlu karşılamaktadır (İvrendi & Adak Özdemir, 2010, s. 2565). Nitekim çizgi film içeriklerinde yer alması beklenen unsurlar arasında; önemli bir sosyalleşme aracı olması, eğitim aracı işlevine sahip olması, içinde yaşanan dünyanın daha iyi anlaşılmasına yardımcı olması, yaşanan ülkenin ve sahip olunan kültürün değerlerini, diğer ülkelerin medeniyetini öğrenme fırsatı vermesi öne çıkmaktadır (Wijethilaka, 2020). Özellikle çocuklarda öğrenme sürecini uzatan ya da kısaltan görsel-işitsel medya aracı (Dewi, 2013, s. 37) olarak kullanımı, çizgi filmlerin bir eğitim aracı olarak literatürde yerini bulmasını sağlamıştır. Bu çerçevede aile-çocuk iletişimde çizgi filmlerin eğitici yönü kullanılarak çocuğun sosyal yönelimi ve kavramsal bakış açısının desteklenmesi sürecinde yardımcı bir rol üstlenmesi beklenebilir. Ancak ebeveynlerin çocuklarının medya kullanımına ilişkin kaygıyla karışık kontrolü de söz konusudur ve bu kontrol aracın dış etkilerini kontrol etme, bunu yaparken de hem kişisel hem de kültürel farklılıkları gözetleme şeklinde gerçekleşebilmektedir (Rose vd., 1998, s. 73).

Çizgi filmler ile ilgili yapılan çalışmalarda; kontrolcü ve eğitim içeriğine sahip özelliklerin yanı sıra iletişim becerileri, davranış biçimleri, izleme pratikleri (Ying vd., 2010; Özdemir & Ramazan, 2013; Şahin & İlhan, 2019; Çakmak & Duman, 2024) gibi hususların da altı çizilmektedir. Bilhassa çizgi filmlerin içinde yaşanan toplumun değerlerini, kültürel öğelerini aktarıcı, kimlik pekiştirmesine yardımcı rolü (Özer & Bozkurt Avcı, 2015, s. 418) anlamında aile-çocuk iletişimde aileye destek olabilecek yönleri yine çalışmalarda rastlanılan bulgulardandır. Bununla birlikte çizgi filmlerde yansıtılan aile yapıları, arkadaşlık ilişkileri, sosyal roller ve yaşam tarzları; çocukların toplumsal öğrenme süreçlerinde önemli birer model işlevi olarak görülmektedir (Apak & Yazıcı, 2024, s. 795). Bu açıdan bakıldığında ailelerin çizgi filmleri sadece eğlendirici veya eğitici yönü nedeniyle değil kültürel, ahlaki ve sosyal değer inşasına yardımcı rolü nedeniyle de tercih ettiği söylenebilir.

Çizgi filmlerin sosyal adaptasyon ve bireysel gelişimi destekleyici yönünü anlamak adına Albert Bandura tarafından inşa edilen Sosyal Öğrenme Kuramı önemlidir. Bu kurama göre; toplum içerisinde yaşayan insanlar diğer insanları seyrederek ve gözlem yaparak, davranışları ödül veya ceza yoluyla pekiştirilerek “toplum içinde ve toplum için öğrenme” (Bayrakçı, 2007, s. 199) sürecini deneyimlemektedir. Bu açıdan bakıldığında çocukların başta kendi ebeveynine ait davranış, fikir ve dünya görüşü olmak üzere dış dünyadaki sistemi gözlemleyerek öğrenmesi, medyayı çekici bir araç haline getirmektedir. Bandura’nın bu noktada iddiası; diğer insanların ya da sembolik veya insan olmayan (video, film, çizgi film karakterleri) elektronik modellere ait eylemlerin izlendiğinde dolaylı bir öğrenmeyi başlattığı ve gerçekleştirdiği (Şahin, 2019, s. 324) yönündedir. Çizgi filmler aracılığıyla davranışların taklit edilmesi sosyal öğrenme süreci açısından değerlendirilirse, süreç kapsamının sadece davranış taklidi ile sınırlı olmadığı, algı ve bilişsel yapıların edinimini de kapsayacak şekilde bir yapıdan söz edildiği ifade edilebilir (Kunkel vd., 2006, s. 271).

Davranış pekiştirici rolü olan çizgi filmlerin; olumsuz taklit etme yönüne değinmek gerekirse; şiddet ve agresyon içeren çizgi filmlerin çocukların şiddetle ilgili yanlış fikirler edinmelerine ve saldırgan davranışlar geliştirmelerine neden olduğu (Peters & Blumberg, 2002; Kirsh, 2006; Blumberg vd., 2008) sonucu doğmaktadır. Özellikle aile içi şiddetle ilişkilendirilen çizgi filmler, aile içi ilişkileri olumsuz etkileyebilmektedir. Bir araştırmada; 3-6 yaş aralığındaki çocukların tercihine bırakılan çizgi filmlerin, şiddet içerikli unsurları yoğun olarak içeren çizgi filmler olduğu (Yıldız, 2016, s. 713) tespit edilmiştir. Paik & Comstock (1994, s. 516) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise çizgi filmlerdeki şiddet içeriğinin; 0-5 yaş arası çocuklarda yüksek etkiye yol açtığı saptanmıştır. Dolayısıyla çizgi filmlerdeki şiddeti, gerçekçi medya şiddeti kadar ciddiye alan ve hayal ürünü olduğunu algılayamayan (Valkenburg & Piotrowski, 2017, s. 113) çocuklar savunmasız kalmaktadır.

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Araştırma Yöntemi

Çalışma çerçevesinde içeriği incelenen çizgi filmlerin değerlendirilmesi, İçerik Analizinin bir alt türü olan Nitel İçerik Analizi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi kısaca mesaj özelliklerinin sistematik, nesnel ve nicel analiz olarak tanımlanabilmesidir. İçerik Analizi; araştırmacıların nispeten yapılandırılmamış verileri sahip oldukları anlamlar, sembolik nitelikler ve ifade edici içerikler ile veri kaynaklarının yaşamlarında oynadıkları iletişimsel roller açısından analiz etmelerine olanak tanıyan bir teknik (Neuendorf, 2002, s. 44) olarak ifade edilmektedir. Söz konusu analiz TV reklamlarında, filmlerde

ve romanlarda karakter tasvirlerinin değerlendirilmesinde kullanılabilmektedir (Neuendorf, 2002, s. 1). Bu deneysel yöntemin temel amacı; genel olarak metinlerin metnin dışında ne gibi gerçeklikler barındırdığını bulup yorumlayarak çıkarımlarda bulunmaktır (Früh, 2011, s. 27). Nitel İçerik Analizi yöntemi ise; insanların yerleşik olaylara, olgulara veya belirli uygulamaların ya da nesnelerin onlar için taşıdığı değerlere bağlayabilecekleri farklı olası anlamları araştırmak için kullanılmaktadır (Preiser vd., 2021, s. 272).

Çalışmada nitel içerik analizinin uygulanması amacıyla üç aşama belirlenmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında; TRT Çocuk ve MinikaÇocuk kanallarında yayınlanmakta olan çizgi filmlerin; yerli ve yabancı yapım olup olmadığı ve aile unsuru ile aile iletişimi içeriğine sahip olup olmadığı incelenmiştir.

İkinci aşamada; aile iletişimi barındıran çizgi filmler arasından aile üyeleri ile çocuk arasında iletişimi konumlandıran çizgi filmlerin kodlanması ve değerlendirilmesi söz konusu olmuştur. Bu değerlendirmede; çizgi filmde öne çıkan çocuk karakteri ile anne-baba arasında bir iletişimin var olup olmaması göz önüne alınmıştır.

Seçilen çizgi film örnekleminin içeriğinin nitel bağlamda yorumlanmasına temel teşkil eden ve kuramsal kısımda ele alınan “uyum yönelimi” ve “konuşma-diyalog yönelimi” iletişim kalıpları üçüncü aşamada yer almıştır. Seçilen çizgi filmler, kalıplar ile bağlantılı olarak oluşturulan sorular aracılığıyla değerlendirilmiştir. Kalıpların değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan soruların oluşturulmasında Anna Marie Fitzpatrick’in çalışması esas alınmıştır Söz konusu kalıplar, ailenin kültürel ve sosyal yapısını sorgulayıcı niteliktedir. Netice itibarıyla aile içi iletişimde ebeveynlik hedefleri ve davranışları kültürel normlardan etkilenmektedir (Johnson vd., 2013, s. 631). Çocuklar, aile içerisinde söz konusu bu yerel-kültürel normlara göre yetiştirilmektedir. Dolayısıyla çizgi filmlerin yerel kültürel öğeleri barındırmaları ya da yabancı yapım çizgi film olsa dahi yerel kültüre aykırı normları barındırmaması beklenmektedir. Fitzpatrick’e göre her bir ailenin kendine özgü inançları, tutumları ve felsefeleri vardır ve sayılan her bir özellik çok özel iletişim davranışlarıyla karakterize edilmektedir (2004, s. 174). Aile içerisinde yer alan diyalogun çok yönlü ve kültürel bağlama sahip olması (Fitzpatrick & Ritchie, 1993,s.582), ailede kavramsal konuların konuşulmasının önemsenmesi ya da önemsenmemesi, uyum anlamında tam itaat ya da dış etkenlere itaatin var olması, uyum sürecinde aileden duygusal olarak kopuk olunması ya da aile yapısına uyum sağlanması (Fitzpatrick, 2004, s. 174) gibi faktörler Tablo 1’deki içeriğin hazırlanmasında esas alınmıştır.

Tablo 1 Örneklem Analizinde Kullanılacak Kalıp Soruları

Güncel İletişim Kalıpları Çerçevesinde Niloya Çizgi Filminin Değerlendirilmesi		
Konuşma Yönelimi	Aile içinde ebeveyn-çocuk ilişkisinde sözlü iletişim var mı?	
	Aile içerisinde konuşma konularında çok yönlülük mevcut mu?	
	Ebeveynler fikirlerini ve görüşlerini açıkça beyan ediyor mu?	
	Çocuklar fikirlerini ve görüşlerini açıkça beyan ediyor mu?	
	Çocuklar konuşma esnasında dinleniyor ve karşılık görüyor mu?	
Uyum Yönelimi	Ebeveyn- çocuk ilişkisinde çatışma söz konusu mudur?	
	Ebeveyn davranışlarında tekdüzelik var mı?	
	Ebeveyn-çocuk arasında kopuk iletişim mevcut mu?	
	Ailede bağımsızlık ve bireysellik var mı?	
	Aile içinde çocukların söz alma hakkı var mı?	

Bu aşamada çalışmada; sorulardan elde edilen sonuçlardan yola çıkarak çizgi filmlerin derin analizi yapılmış ve çekirdek aile üyeleri arasındaki iletişim değerlendirilmiştir. Ayrıca çizgi filmlerin aile iletişiminde rol model olma ve iletişim biçimleri önerme anlamında öneminin olduğu kabul edilmiş, bulguların değerlendirilmesi aşamasında söz konusu varsayım üzerinden hareket edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Çalışmada; Türkiye’de yayın yapmakta olan 19 çizgi film kanalından¹ TRT Çocuk ve MinikaÇocuk kanalları seçilmiştir. Kanalların seçiminde; kamusal ve tecimsel yayın yapan kanal olmasına dikkat edilmiştir. Örneklem olarak ise TRT Çocuk kanalında yayınlanmakta olan 3-12 yaş çocuk grubuna hitap eden “Niloya” çizgi filmi ile MinikaÇocuk kanalında yer alan ve 3-8 yaş aralığındaki yaş grubunu kapsayan “Kaplan Daniel’in Dünyası” adlı çizgi film seçilmiştir. Bu çizgi filmlerin seçilmesindeki ana neden; diğer çizgi filmlere göre ailenin gündelik yaşama daha fazla dâhil edilmiş olması ve iletişim süreçlerinin aktarılmış olmasıdır.

Çalışmada amaçlı örneklem kullanılmış, bu çerçevede her bir örneklemde 15 bölüm analiz kapsamında değerlendirilmiştir. Bu seçim yönteminin tercih edilmesindeki temel sebep; her iki kanalda yayınlanan örneklem dışı çizgi filmlerde arkadaşlık ilişkileri ya da sosyalleşmenin ön planda yer alması ve bazı filmlerde aileye dair içeriğin hiç olmaması ya da ikinci planda olmasıdır. Bu nedenle örneklem olarak seçilen çizgi filmlerin aile iletişimini önceleyen içeriğine dikkat edilmiştir. Tablo 2’de seçilen bölüm isimleri yer almaktadır.

Tablo 2 Çizgi Filmlerin Analiz Edilen Bölümleri

Çizgi Filmler	Kanalları	Bölüm Adları
Niloya	TRT Çocuk	Gökkuşak, Yoğurt, Karada Bir Balık, Akşam Oldu,

¹ Türksat uyduda yer alan güncel çizgi film kanalı sayısına <https://www.myproduksiyon.com/turksat-4a-cocuk-kanallari-listesi-2025-guncel/> linkinden ulaşılabilir.

		Onun Yerinde Olsam, Top Havuzu, Haylaz Sular, Ayak Zilleri, Bizim Çocuklar, Ayakkabı Bağı, Hapşu, Sevimli Ahtapot, Sakarlığım Üstümde, Çok Şeker Yedim, Hikaye
Kaplan Daniel'in Dünyası	MinikaÇocuk	Yaş Günü, Seni Seviyorum Anne, Daniel'in Bakıcısı, Daniel Doktora Gidiyor, Baba için Özel Bir şey, Bebek Daniel, Daniel için Zaman var ve Bebek için, Daniel Abi Olmayı Öğreniyor, Daniel Annesi için endişeleniyor, Bebek Geldi, Daniel Trolleybus'a binemiyor, Daniel İstedğini Alamıyor, Mahallede Bir Fırtına, Piknikteki Macera, Daniel Sinirleniyor.

Çalışmada örneklemin seçildiği kanallardan biri olan ve Turkuvaz Medya Grubu'na ait MinikaÇocuk kanalı; 3-8 yaş grubu çocuklara hitap eden bir içeriğe sahiptir. 2012 yılında yayına başlayan MinikaÇocuk kanalında yayınlanan çizgi filmler pedagoglar tarafından seçilmektedir. Kanal özel kanal olması ve sermaye temelli bir yapıya sahip olması ile dikkat çekmektedir. Bir diğer kanal olan TRT Çocuk kanalı ise kamusal yayın yapan ve ticari kaygılar gütmeyen bir çocuk kanalıdır. MinikaÇocuk kanalına göre daha fazla içeriğe sahip olan kanalda, okul öncesi ve okul çağındaki çocuklar hedef kitledir. Kanalda içerikler ile ilgili olarak özellikle çocukların yaşları, algı düzeyleri ve ihtiyaçlarının gözetildiği öne çıkarılmaktadır. TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmler, 3-12 yaş grubu çocuklara hitap etmektedir.

Bulguların Değerlendirilmesi

Ebeveynler çizgi filmlere farklı anlamlar yükleyebilir, ancak çizgi filmlerin aile iletişimi süreçlerini içerip içermediğini her zaman sorgulamayabilir. Bu çalışma, seçilen örneklem bağlamında aile iletişiminin içeriğe nasıl yansıtıldığını değerlendirmektedir. Bu anlamda çalışmanın kuramsal-kavramsal kısmı ile araştırma bulgularından hareketle araştırma soruları şu şekilde formüle edilmiştir:

1. Genel olarak çizgi filmlerde aile ve çocuk iletişimine dair içerik mevcut mudur?
2. Çizgi filmlerde aile-çocuk iletişimi süreci nasıl aktarılmıştır?

Çizgi Filmlerde Aile-Çocuk İletişimine Dair Değerlendirme

Araştırma sorularından hareketle, çalışma kapsamında seçilen kanallarda günlük olarak yayınlanan çizgi filmlerin yerli-yabancı olması, aile unsuruna yer vermesi ve aile iletişimini desteklemesi ile ilgili veriler, Tablo 3 ve Tablo 4’te değerlendirilmiştir. Aile iletişimi ile ilgili değerlendirme yapılırken çekirdek aile yapısı çerçevesinde kurulan iletişim temel alınmıştır.

Tablo 3 TRT Çocuk Kanalında Gündelik Yayın Akışında Yer Alan Tüm Çizgi Filmlerin Aile İletişim Açısından Değerlendirilmesi

TRT Çocuk’da Yer Alan Çizgi Film Adı	Yerli – Yabancı Çizgi Filmler	Çizgi Filmler aile unsuru barındırıyor mu?		Çizgi Filmler aile iletişimini destekleyen içeriğe sahip mi?	
		Evet	Hayır	Evet	Hayır
Niloya	Yerli	x		x	
Ege ile Gaga	Yerli		x		x
Kare	Yerli		x		x
Elif ve Arkadaşları	Yerli	x		x	
Momo Akıllı Tavşan	Yerli		x		x
El Feneri	Yerli	x		x	
Eymen ve Çimen	Yerli	x		x	
Aybek	Yerli		x		x
Yade Yade	Yerli		x		x
Ciciki	Yerli	x		x	
Pengu ve Arkadaşları	Yerli		x		x
Maysa ve Bulut	Yerli	x		x	
Trafik Tayfa	Yerli		x		x
Heidi	Yabancı		x		x
İbi: Galaktik Serüven	Yerli		x		x
Nils Uçan Kaz	Yabancı		x		x
Aslan’ın Deney Odası	Yerli		x		x
Z Takımı	Yerli		x		x
Yılkı Atı Doru	Yerli	x		x	
Pırlı	Yerli	x		x	
Rafadan Tayfa	Yerli		x		x
Kehribar ile Boncuk	Yerli		x		x
Nasreddin Hoca	Yerli	x		x	
Dennis ve Gnasher	Yabancı		x		x
Max ve Maestro	Yabancı	x		x	
Babamın Gölgesi	Yerli	x		x	
Bulmaca Kulesi	Yerli		x		x
Sagun	Yerli		x		x
SER-a	Yerli		x		x
Kuzucuk	Yerli		x		x

Bu çerçevede; Tablo 3’de yer alan ve TRT Çocuk ’ta yayınlanan çizgi filmlerin dördü hariç tümünün yerli yapım olduğu görülmektedir. Bu durum TRT Çocuk kanalının kamusal yayın yapması ve bu perspektifte yerli yapımlara ağırlık vererek Türk örf-adet-gelenekleri, Türk kültürü aktarımı, Türk aile yapısına uygunluk gibi hassasiyetleri göz önünde bulundurması ile açıklanabilir (Taş Alicenap, 2015). Bununla birlikte kanalda yayınlanan 30 çizgi film arasında aile ile ilgili unsurları ve aile iletişimini barındıran 11 çizgi film tespit edilmiştir.

Tablo 4 MinikaÇocuk Kanalında Gündelik Yayın Akışında Yer Alan Tüm Çizgi Filmlerin Aile İletişim Açısından Değerlendirilmesi

MinikaÇocuk Kanalında Yer Alan Çizgi Film Adı	Yerli Çizgi Filmler	Çizgi Filmler aile unsuru barındırıyor mu?		Çizgi Filmler aile iletişimini destekleyen içeriğe sahip mi?	
		Evet	Hayır	Evet	Hayır
Kaplan Daniel'in Dünyası	Yabancı	x		x	
Maceracı Yüzgeçler	Yerli		x		x
MeteoHero	Yabancı		x		x
Kuzuğiller	Yabancı	x		x	
Küçük Prens ve Arkadaşları	Yabancı		x		x
Tinpo	Yabancı		x		x
Mölang	Yabancı		x		x
Gökkuşuğu Ruby	Yabancı	x			x
Oggy Oggy	Yabancı		x		x
Pocoyo	Yabancı		x		x
Cleo&Cuquin	Yabancı	x		x	
Bi' Adada Bi' Arada	Yerli		x		x
Kukuli	Yerli		x		x
Briko	Yabancı		x		x
Edmond ve Lucy	Yabancı		x		x
Neşeli Dünyam	Yerli	x		x	
Baby Born	Yabancı		x		x
İstanbul Muhafızları	Yerli		x		x
Oscar Çöllerde	Yabancı		x		x

Tablo 4'te yer alan ve MinikaÇocuk kanalında gün içinde yayınlanmakta olan 19 çizgi film arasından sadece 5 çizgi filmin yerli yapım olduğu görülmüştür. 15 çizgi film ise yabancı yapım olarak kanalda yerini almıştır. MinikaÇocuk kanalının yerli ve yabancı film edinme ile ilgili bu yöneliminde sermaye bazlı yayın politikalarının etkisi olduğu söylenebilir. Kanalda yer alan çizgi filmlerden sadece 5'inde aile içi iletişim ile ilgili içerik tespit edilmiştir. Ancak Gökkuşuğu Rubby adlı çizgi filmde arkadaşlık temasının yoğun işlenmesi nedeniyle aile iletişimi içeriği zayıf bulunmuştur. Bu sebeple 4 çizgi filmin aile iletişimini öne çıkaran içeriğe sahip olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 5 TRT Çocuk'ta Yayınlanan ve Aile İletişimi Unsurları İçeren Çizgi Filmlerde Aile İletişiminin Konumlandırılması

Çizgi Film Adı	Anne-Çocuk İletişimini içeren Çizgi Filmler		Baba-Çocuk İletişimini içeren Çizgi Filmler		Kardeşler Arası İletişimi içeren Çizgi Filmler		Aile İletişiminin İkinci Planda İşlenmesi	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Niloya	x		x		x			x
Elif ve Arkadaşları	x		x			x	x	
El Feneri	x		x			x		x
Eymen ve Çimen		x		x	x		x	
Ciciki	x		x		x		x	
Maysa ve Bulut	x		x			x	x	
Yılkı Atı Doru	x		*			x	x	
Pırıl	x		x		x		x	
Nasreddin Hoca		x	x			x	x	
Max ve Maestro		x		x		x	x	
Babamın Gölgesi	x		x		x			x

Tablo 5’te ve Tablo 6’da aile iletişimini barındıran çizgi filmlerde iletişimin kimler arasında ve hangi sıralamada olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır. Tablo 5’e bakıldığında, TRT Çocuk kanalında yayınlanan ve aile içi iletişimi içeren 11 çizgi filmin dokuzunda ebeveyn-çocuk iletişimine ağırlık verildiği görülmüştür. Yapılan analizde; kardeş iletişiminin beş çizgi filmde yer aldığı ve genel olarak her ne kadar aile iletişimi içerse de sosyalleşme ve arkadaş ilişkilerine de yoğun şekilde yer verildiği, aile iletişiminin ise ikinci planda kaldığı tespit edilmiştir.

Tablo 6 MinikaÇocuk’ta Yayınlanan ve Aile İletişimi Unsurları İçeren Çizgi Filmlerde Aile İletişiminin Konumlandırılması

Çizgi Film Adı	Anne-Çocuk İletişimini İçeren Çizgi Filmler		Baba-Çocuk İletişimini İçeren Çizgi Filmler		Kardeşler Arası İletişimi İçeren Çizgi Filmler		Aile İletişiminin İkinci Planda İşlenmesi	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Kaplan Daniel’in Dünyası	x		x		x			x
Kuzugiller	x		x		x			x
Neşeli dünyam	x		x		x			x
Cleo&Cuquin		x		x	x		x	

Tablo 6’da yer alan analizde ise MinikaÇocuk kanalında yer alan 4 çizgi filmin tamamında aile iletişimini destekleyici içeriğin yer aldığı ve aile içi iletişimin ön planda yer aldığı görülmektedir. Minika Çocuk’ta yer alan 4 filmin üçünde sosyal ilişkiler ikinci planda kalmıştır. Bu sonucun elde edilmesinde her iki kanalda tespit edilen aile iletişimini barındıran çizgi film sayısının denk olmaması etkin görünmektedir. Ancak çocuk yaş aldıkça arkadaşlık ilişkileri ve iletişim tercihlerinde değişim söz konusu olduğundan (Beyazkürk vd., 2007), sürecin doğru yönetilmesinin önemli olmasıyla da sonucun doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir.

Kırsalda Çocuk Olmak: Niloya

TRT Çocuk kanalında yerli yapım kategorisinde yer alan Niloya, 2014 yılından itibaren yayınlanmaya başlamıştır. İlk yerli çizgi filmlerden olan Niloya’nın konusu; Karadeniz kıyılarında yer alan bir köyde ailesi ve arkadaşları ile yaşayan küçük bir kızın gündelik hayatına dair yaşam kesitleridir. 200’e yakın bölümü yayınlanan çizgi filmde; Türk aile yapısında yer alan yardımlaşma, bayramlaşma, işbirliği, erdemli olma gibi değerler ile geleneksel el sanatları, komşuluk ilişkileri, birlik-beraberlik gibi kültürel kodlara rastlamak mümkündür. Çizgi filmde Niloya’nın ailesi ile olan ilişkisinin geleneksel ve kültürel bağlamda aktarılması söz konusu olmakla birlikte, çocuğun içinde yaşadığı sosyal yapıyla bağlantılı olarak yaşadığı olaylara yaklaşım ve sorunlara yönelik çözümleri yer almaktadır.

Niloya çizgi filminde yer alan içerik, kavramsal olarak tartışılan “konuşma yönelimi” ve “uyum yönelimi” kalıpları açısından incelendiğinde iletişime açık bir aile yapısı söz konusudur. Bu çerçevede,

kalıplar değerlendirilirken yüksek yönelim ve düşük yönelimli olarak değerlendirme yapılarak ailedeki iletişim süreci yorumlanmıştır. Aşağıda yer alan Tablo 7’de yönelimlerin genel değerlendirmesi yapılmıştır.

Tablo 7 “Niloya” Adlı Çizgi Filmin İletişim Kalıpları Açısından Değerlendirilmesi

Güncel İletişim Kalıpları Çerçevesinde Niloya Çizgi Filminin Değerlendirilmesi		Değerlendirme Sonuçları
Konuşma Yönelimi	Aile içinde ebeveyn-çocuk ilişkisinde sözlü iletişim var mı?	Evet
	Aile içerisinde konuşma konularında çok yönlülük mevcut mu?	Evet
	Ebeveynler fikirlerini ve görüşlerini açıkça beyan ediyor mu?	Evet
	Çocuklar fikirlerini ve görüşlerini açıkça beyan ediyor mu?	Evet
	Çocuklar konuşma esnasında dinleniyor ve karşılık görüyor mu?	Evet
Uyum Yönelimi	Ebeveyn- çocuk ilişkisinde çatışma söz konusu mudur?	Hayır
	Ebeveyn davranışlarında tekdüzellik var mı?	Evet
	Ebeveyn-çocuk arasında kopuk iletişim mevcut mu?	Hayır
	Ailede bağımsızlık ve bireysellik var mı?	Hayır
	Aile içinde çocukların söz alma hakkı var mı?	Evet

Tabloya bakıldığında; çizgi filmde sözel ve davranışsal iletişimi destekleyici içeriğin olumlu şekilde var olduğu görülmektedir. İçerikte Niloya, ailesi ve arkadaşlarıyla aktif iletişim içerisinde olan hareketli ve özgüvenli bir çocuk olarak aktarılmaktadır. İletişimi güçlü olan bu çocuk, kırsal bir yaşam alanında yaşamakta ve bu alanın sosyo-kültürel yapısı içerisinde yetişmektedir. Bununla birlikte çocuk ebeveyni tarafından duygusal gelişim ve benlik gelişimi anlamında da desteklenmektedir. Örneğin ebeveyni tarafından sunulan teklifleri değerlendirip analiz ederek doğrusunu bulmaya çalışması ve bunu ebeveynine konuşarak anlatması (Çok Şeker Yedim bölümü), yaptığı hataları özgüvenli bir şekilde aktarabilmesi (Sakarlığım Üstümde) Niloya’nın sağlıklı gelişimini göz önüne sermektedir.

Tabloda konuşma- diyalog yönelimi sekmesine bakıldığında; Niloya’nın ailesinin; ikili ve grup diyalogu kurma, fikir sunma, durum değerlendirme konularında yüksek yönelime sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Niloya’nın yaşının küçüklüğüne rağmen yüksek özgüven sahibi olması, baskın karakter ve bağımsız bir karakter olmak istemesi, söz hakkının yüksek olması, ailede fikirlerini rahat bir şekilde ifade etmesi ve ikna kabiliyetinin yüksek olması, aile içi iletişimin güçlü olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Bununla beraber ailede bir çatışma durumu yerine gelenekleri ve kültürel öğeleri de kapsayacak şekilde davranış sergilenmesini teşvik eden ikili diyaloglar (Hikâye bölümü, Yoğurt bölümü, Top Havuzu bölümü) dikkat çekici bulunmuştur. Bu veriler ve ebeveynin birbirinden farklı davranışlar sürdürmek yerine kültürel değerler çerçevesinde çocuğa yaklaşması, aile içerisinde bir tekdüzeliğin var olduğunu akla getirmektedir.

Uyum yöneliminde beklenen ailenin çeşitli davranışlar ve yaklaşımlar sergilemek yerine tutarlı ve tekdüze davranış sergilemesidir (Koerner & Fitzpatrick, 2002). Bu çerçevede çizgi filmde yüksek uyum yöneliminin var olduğu söylenebilir.

Çizgi filmde aktarılan diğer bir iletişim süreci; Niloya'nın ebeveyn ve abisi ile olan iletişimidir. Bu çerçevede, Niloya çizgi filminde yer alan aile yapısının; geleneksel Türk aile yapısına uygun, ataerkil, aile büyükleriyle ilişkilerini sürdüren bir yapıda olduğu söylenebilir. Çizgi filmde Niloya'nın ebeveynleri, LeVine'nin (1988, s. 4) belirttiği üzere evrensel olan bazı değerleri, çocuklarına yerel bir kültürel çerçevede aktarmaktadır. Örneğin gündelik hayatta yaşam gereksinimlerinin edinimi (Ayakkabı Bağlı bölümü), sağlığı koruma yolları (Hapşu bölümü, Çok Şeker Yedim bölümü) ve yerel olarak yaygın olan hayvan sevgisi, arkadaşlık ilişkileri gibi değerlerin işlenmesi (Top Havuzu, Ayak Zilleri bölümleri) ebeveynlerin ortak olarak çocuklara aktardığı bazı değerlerdir. Çizgi filmde anneye atanmış olan rol; geleneksel Türk aile yapısında görüldüğü üzere (Aktaş vd., 2012; Yaşar Ekici, 2014) ev işleri ve çocukların bakımı ile alakalıdır. Baba ise evin dışında çalışan, çiftlik işleri ile balıkçılığı beraber sürdüren bir figürdür. Büyük anne ve büyük baba beraber yaşamamakla birlikte aileye yakın oturmakta, gündelik hayata dâhil olmaktadır. Ataerkil bir ailede otoriter bir baba figürü baskındır. Ancak çizgi filmde kurgulanan Niloya ve baba arasındaki ilişkiye bakıldığında; kızına anlayışlı, onu dinleyen, kızının sürprizlerine sevinen (Bizim çocuklar bölümü, Ahtapot bölümü) ancak küçük olmasından dolayı hayal dünyasında kurgularını anlattığını düşünen (Gökkuşluğu bölümü) bir baba modeli ile karşılaşmaktadır. Aynı şekilde çizgi filmde anneye sadece ev işi yapan rol atanmamış, ayrıca sürekli üreten, kitap okuyan, çocuklarıyla sürekli iletişim halinde olan, hatalarına çözümler sunan ve hataları yerine göre normalleştiren, kültürel değerleri uygulamalı anlatan bir rol model inşa edilmiştir. Anne- kız ilişkisinde Niloya'nın özgüvenini sağlamada ve pekiştirmede anneye önemli bir pozisyon yüklenmiştir. Çizgi filmde anne; çocukların kimlik inşasında başat rol üstlenmekte, baba ise tamamlayıcı rolü sürdürmektedir. Çizgi filmde abi ise Niloya'nın hayatında destek olma rolünü üstlenmekle birlikte yaşı büyük olmasına rağmen Niloya tarafından yönlendirilebilmektedir. Bu durum abi-kardeş ilişkisinde Niloya'nın yer yer daha baskın bir konuma sahip olmasını beraberinde getirmiştir.

Korku ve Özgüven Arasında Ailenin Konumu: Kaplan Daniel'in Dünyası

Kaplan Daniel'in Dünyası çizgi filmi, MinikaÇocuk kanalında yayınlanmakta olan ve yabancı çizgi film kategorisinde yer alan 160 bölümlük bir çizgi filmidir. Çizgi filmde küçük bir kaplan olan Daniel'in gündelik hayat içerisinde yaşadığı problemler ve hissettiği duyguları yönetmede ebeveynlerinden destek

alması işlenmektedir. Daniel kıyı kasabasında yaşamakta, okula gitmekte, sosyal hayata aktif katılmaktadır. Filmde ebeveynler ile güçlü bir duygusal bağ kurmuş olan Daniel'in sosyal çevresine uyum sağlama ve çevreyi anlamasında söz konusu bu duygusal bağdan yararlanması ele alınmaktadır.

Filmde küçük Daniel'in aile ilişkilerine bakıldığında; çocuğun duygusal anlamda kendini ifade etmesi, duygularını yönlendirebilmesi ve korku durumlarında çözüm bulması ebeveynlerin müdahalesi ile gerçekleşmektedir. Söz konusu çizgi filmde Niloya çizgi filminin aksine sadece sözlü iletişim yöntemleri tercih edilmemiş, merhametten dolayı çocuğu kucaklama, güven verme anlamında çocuğa sarılma gibi sözsüz iletişim türleri aktif biçimde kullanılmıştır. Birçok bölümde yer alan bu durum, gelenekselden öte modern aile yapısını çağrıştırmaktadır. Ayrıca aile anne, baba ve çocuktan oluşmakta yani çekirdek aile özelliği taşımaktadır (*Dencik, 1989, s.155*). Bununla birlikte annenin evde çocuklarıyla çok vakit geçirmesi ve babanın dışarıda çalışmakla birlikte evde sorumluluklar üstlenmesi modern ve geleneksel aile yapısı sınırlarının bu çizgi filmde keskin olmadığı sonucuna ulaştırmıştır.

Çizgi filmde aile içi iletişimde dikkat çeken bir nokta; Daniel'in özgüven noktasında ailenin desteğine çok fazla ihtiyaç duyan bir çocuk olarak yansıtılmasıdır. Ebeveynleri Daniel'i korkuda, kırgınlıkta, öfkede ve bilinmezlik durumlarında motive etmekte ve sözlü iletişim türleri ya da beden dili ile desteklerini sürekli somutlaştırmaktadır. Çizgi filmde çocuğun her yaşadığı deneyime bir anlam yüklenmekte ve ebeveynleri tarafından geliştirilen bir motto ile Daniel'in yapması gereken davranışlar ve kurallar bir nevi işaretlenmektedir. Böylece filmde sosyal hayat içerisinde ebeveynlerin bu müdahalesi, özgüven tesisinde bir basamak olarak yansıtılmaktadır. Niloya çizgi filminde ise özgüven açısından ebeveynler tam bir güven sergilemekte ve herhangi bir müdahalede bulunmamaktadır. Her iki çizgi filmin iki farklı yaklaşımı yansıtması, sahip olunan küresel ve yerel kültürel özelliklerin yansıtılmaya çalışılması (Eşitti, 2016, s.155) ve özellikle okul öncesi çocukların gelişimine destek veren tamamlayıcı yaklaşımların aktarılması (Özdemir & Ramazan, 2013, s.157) bağlamında değerlendirilebilir.

Tablo 8 “Kaplan Daniel'in Dünyası” Adlı Çizgi Filmin İletişim Kalıpları Açısından Değerlendirilmesi

Güncel İletişim Kalıpları Çerçevesinde Niloya Çizgi Filminin Değerlendirilmesi		Değerlendirme Sonuçları
Konuşma Yönelimi	Aile içinde ebeveyn-çocuk ilişkisinde sözlü iletişim var mı?	Evet
	Aile içerisinde konuşma konularında çok yönlülük mevcut mu?	Evet ²
	Ebeveynler fikirlerini ve görüşlerini açıkça beyan ediyor mu?	Evet
	Çocuklar fikirlerini ve görüşlerini açıkça beyan ediyor mu?	Evet
	Çocuklar konuşma esnasında dinleniyor ve karşılık görüyor mu?	Evet
Uyum Yönelimi	Ebeveyn-çocuk ilişkisinde çatışma söz konusu mudur?	Hayır
	Ebeveyn davranışlarında tekdüzellik var mı?	Evet

² Konuşma konularında çeşitlilik söz konusu olmakla birlikte odakta Daniel'in duygu dünyası odakta olduğundan konular Daniel'in yaşadıklarından çok kendisi ile de ilgilidir.

Ebeveyn-çocuk arasında kopuk iletişim mevcut mu?	Hayır
Ailede bağımsızlık ve bireysellik var mı?	Hayır
Aile içinde çocukların söz alma hakkı var mı?	Evet

İletişim kalıpları açısından ele alındığında; Kaplan Daniel'in Dünyası çizgi filminin Niloya çizgi filmi ile aynı tablo değerlendirmesine sahip olduğu görülmektedir. Konuşma eğilimi yüksek olan çizgi filmde, yorumsal bazı farklılıkların olduğunu söylemek mümkündür. Daniel ve ebeveyni arasında var olan iletişim, modern pedagojik yöntemleri barındırmaktadır. Nitekim Daniel duygularını anlamada ve ifade etmede ebeveyninden tasdik ve destek almaktadır. Örneğin kardeşinin olacağını duymasından kardeşinin doğumundan sonraki sürece kadar (Bebek Daniel bölümü, Bebek Geldi bölümü bölümü) büyüme, yardımcı olma, sorumluluk alma, paylaşma gibi değerler üzerinden Daniel, yeni aile hayatına alıştırılmaktadır. Niloya çizgi filminden farklı olarak Daniel'in ailesi ile sürekli diyalog içerisinde olduğu görülmektedir. Filmde Daniel yaşadığı, deneyimlediği birçok süreci ailesi ile karşılıklı iletişime geçerek yönetmeye çalışmaktadır. Filmde aileye atfedilen rol; Daniel'e rutinler oluşturarak öğrenme, anlama ve hayata geçirme süreçlerini kolaylaştırma rolüdür. Aile içerisinde her duygu durumun konuşma konusu olması, Daniel'in Niloya'dan farklı olarak benlik ve kimlik oluşumunu doğrudan deneyimleyerek değil de aile yönlendirmesiyle kazanmasına zemin hazırlamaktadır. Johnson ve arkadaşlarına göre (2013, s. 631); kendine güvenen çocuklar yetiştirmek için ebeveynler sık sık övgüde bulunarak sözlü geri bildirimde bulunmakta ve bağımsız davranışlar sergileyebilmeleri için fiziksel teması az tutmaktadır. Ancak Daniel çizgi filminde ebeveyn bu konuda daha farklı bir tarz benimsetilmiş, Daniel'le fiziksel temas kurarak sevgi ve güvende olma konusunda destek veren bir aile profili oluşturulmuş, bununla beraber Daniel'in deneyimleyeceği konularda dahi konuşarak rehberlik eden bir aile imajı çizilmiştir (Daniel için Zaman Var ve Bebek için bölümü, Daniel Annesi için Endişeleniyor bölümü).

Uyum yöneliminin yüksek olduğu çizgi filmin değerlendirilmesinde de yine Niloya çizgi filmine göre nispeten yorumsal farklılıklar mevcuttur. Daniel çizgi filminde kısa süreli çatışma durumları yaşansa dahi (Trolleybus'a Binemiyor bölümü, Daniel sinirleniyor bölümü, İstedğini Alamıyor bölümü), ebeveyn Daniel'e durumu tolere edici roller biçmiş ve rollerin sorumluluklarını yerine getirmesini sağlamıştır. Daniel de sağlıklı ve güvenli bir ortamda bulunduğu duygusunu pekiştiren ailesinin, uyum yöneliminin yüksek olmasında önem taşıyan tekdüze yaklaşımını benimsemiş ve beraberinde gelen sorumluluk ve ödevleri yerine getirmiştir. Çizgi filmde Daniel'in ebeveyni, aile hayatı ile ilişkili bir yaşam tarzı benimsediklerini dile getirerek (Mahallede Bir Fırtına bölümü, Baba için Özel Bir şey bölümü), Daniel'i bu yaşam tarzına dâhil etmek istemektedir. Daniel için bağımsızlık ve bireysellik oyun kurarken, fikir geliştirirken söz konusu olup ebeveyn şefkati ve koruyup kollaması daha baskın görünmektedir.

Çizgi film anne-baba ile iletişim açısından incelendiğinde; çocuğun anne ile gündelik hayatı doğrudan paylaşımı ilgi çekmektedir. Filmde Daniel anne kucaklamasını ve merhametini her an yanında isteyen bir çocuk olarak aktarılmakla beraber annesi ile planlar yapıp paylaşımında bulunması sayesinde aralarında özel bir bağ bulunduğu mesajı verilmektedir. Baba ile iletişimde; babanın oğluna ‘Kaplan Oğlum’ diye hitap etmesi, başarılarını takdir etmesi ve yaşanan gelişmelere göre oğlunun kendisine yardımcı olmasını teşvik etmesi, Daniel’in öz güvenini sağlamada ve sosyal ortamlarda kendini konumlandırmasında önemli olarak yansıtılmıştır. Kardeşi ile kurduğu bağda ise Daniel kabul etme, benimseme ve gündelik hayatın sürecine dâhil etme aşamalarını deneyimledikten sonra kardeşine dair sorumluluklarını üstlenen iyi bir kardeş olarak aktarılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma çerçevesinde ilk olarak TRT Çocuk ve MinikaÇocuk kanallarında yayınlanmakta olan çizgi filmler; yerli-yabancı menşei olma, aile unsurunu barındırma ve aile-iletişimini içeren metne sahip olma açısından incelenmiştir. Analiz sonucunda, kamusal yayın yapan TRT Çocuk kanalının ağırlıklı olarak yerli yapım çizgi film ve programları yayınladığı tespit edilmiştir. MinikaÇocuk kanalında ise 19 çizgi film den sadece dördünün yerli yapım olduğu anlaşılmıştır. Bu durumun elde edilmesinde; TRT Çocuk’un kamusal yayın yapması ile birlikte MinikaÇocuk kanalına göre daha fazla çizgi filmin kanalda yayınlanmasının etkisi olduğu söylenebilir. Kanallarda aile unsuru ve aile iletişimi içeriğinin var olması anlamında yapılan analizde ise aile unsuru ve aile iletişimi barındıran çizgi film sayısının her iki kanalda da düşük kaldığı görülmüştür.

İkinci aşamada yapılan analizde; aile iletişimi barındıran çizgi filmlerde ebeveyn ve kardeş ile olan iletişimin TRT Çocuk kanalında ikinci planda işlendiği (8 çizgi film), ilk aşamada ise sosyalleşmenin yer aldığı görülmüştür. MinikaÇocuk kanalında ise dört film den üçünde aile üyeleri arasındaki iletişime öncelik verildiği anlaşılmıştır. Bu noktada kamusal ve devlet politikaları çizgisinde kamusal kanallarda aile ilgili içeriğe ağırlık verilirken (Yücel, 2025) TRT Çocuk kanalında yayınlanan aile iletişimi içerikli çizgi filmlerde sosyalleşmenin ön planda tutularak ailenin ikinci planda yer alması anlamlı bulunmuştur.

Çalışmanın üçüncü aşamasında ise örneklem olarak seçilen Niloya ve Kaplan Daniel’in Dünyası çizgi filmlerinde aile iletişimi ve aile iletişim kalıpları açısından analiz söz konusudur. Bu kapsamda seçilen örneklemelerden yerli yapım bir çizgi film olan Niloya’da; içinde yaşanan sosyal yapı içerisinde var olan geleneksel ve kültürel öğeler (yardımlaşma, dayanışma, istişare etme, bayramlaşma alışkanlıkları, yemek kültürü gibi) yer bulmaktadır. Bu yapı içerisinde büyümekte olan Niloya ise ebeveyni ile iletişimde aktif

söz hakkı olan, fikirlerine saygı duyulan öz güvenli küçük kız çocuğu olarak aktarılmaktadır. Özgüveni yerinde olan bu çocuğa ebeveyn aracılığıyla sosyal etkileşim kalıpları aktarılırken çocuk öğrendiklerini analiz edebilmekte, aktarabilmekte ve etkileşim yoluyla süreç yönetebilmektedir. Yabancı yapım olan Kaplan Daniel'in Dünyası'nda ise Niloya'nın aksine ebeveyn daha baskın rol oynamakta, duygusal zekâyı desteklemek adına Daniel'e duygularını tanımlayarak süreci kolaylaştıracak çözümler ile onu yönlendirmektedir. Daniel böylece duygularının karşılığını ebeveyn yönlendirmesi ile öğrenmekte ve duygulara neden olan sebepler ile ebeveynin sevgi ve merhameti sayesinde baş etmesini bilmektedir. Bu noktada Niloya kırsalda, doğanın ortasında serbest hareket etmesi ve ailesinin doğrudan müdahale yerine sonuçlarını yaşayarak öğrenmesini teşvik etmesiyle Daniel'e göre daha güçlü ve dayanıklı bir karakter sergilemiştir. Dolayısıyla Niloya ve Kaplan Daniel'in Dünyası çizgi filminin okul öncesi yaşta olan çocukları hem bilişsel hem duygusal olarak besleyecek içeriği barındırdığı söylenebilir.

İletişim kalıplarından biri olan konuşma kalıbı açısından yüksek yönelimin söz konusu olduğu çizgi filmlerde, ebeveyn iletişimi ile ilgili bir takım yaklaşım farklılıkları söz konusudur. Niloya'nın ebeveynleri Niloya'nın gündelik hayat içerisinde gerçekleştirdiği aktivitelere, onay ve yönlendirme anlamında sözlü iletişim kurarak destek veren konumdadır. Böylece Niloya ebeveynleri ile diyalog kurma ve fikirlerini açıkça beyan etmede özgüvenini pekiştirmektedir. Ancak diğer çizgi filmde Daniel'in gündelik hayatta karşılaştığı problemler karşısında ebeveyne ihtiyaç duyan bir çocuk olarak lanse edilmesi, kendi fikirlerini ve görüşlerini ebeveyn yönlendirmesi temelinde kurgulayan bir çocuk izlenimini beraberinde getirmiştir. Bu manada Niloya ve Daniel'in öz güven ve bağımsız olarak kimlik inşa etme noktasında birbirinden farklı konumda yer aldığı söylenebilir.

Uyum kalıbı açısından değerlendirildiğinde; her iki çizgi filmde yine yüksek yönelim tespit edilmiştir. Çizgi filmlerde; ebeveynler ile çocuklar arasında uyum sağlanmakta, geçici çatışmalar ebeveynlerin yapıcı yaklaşımları ile tolere edilmektedir. Uyum yöneliminin önemli göstergelerinden olan davranışlarda tekdüzelik, çizgi filmlerde altı çizilen yaklaşımlardan biridir. Bu anlamda iki çizgi film içeriğinde de ebeveyn-çocuk iletişimde güvenli bir zemin oluşturulmuştur. Uyum kalıbı göstergelerinden bir diğeri olan ailede bağımsızlığın ve bireyselliğin olmaması, yine yüksek yönelim sonucunun elde edilmesinde önemli bulunmuştur. Özellikle Niloya'nın gelişiminde ve kimliğinde; ailede var olan büyüklere saygı, istişare etme, ebeveynlerde otoriter yönünün göreceli de olsa bulunması gibi geleneksel ve kültürel değerler karşılık bulmuştur. Kaplan Daniel'in Dünyası'nda ise ailede bağımsız ve bireysel bir üye söz konusu olmamakla birlikte, Daniel'e kültürel öğelerden ziyade ebeveynlerin öğretileri çerçevesinde sınırlı bir bağımsız ve bireysel alan belirlendiği anlaşılmıştır.

Sonuç itibariyle çizgi filmlere yüklenen yerel-küresel ve kültürel misyonlar göz önüne alındığında; kanallarda aile iletişimini içeren çizgi film sayısı yeterli bulunmamıştır. Ayrıca aile-çocuk iletişimine dair içerik barındıran çizgi filmlerde de aileyi önceleyen ve destekleyen içerik yeterli düzeyde görülmemiştir. Bu noktada yerli ve yabancı çizgi film seçiminde ve yayınlanmasında kanalların aile iletişimi perspektifinde daha fazla inisiyatif kullanması beklenebilir. Ancak medyanın ideolojik ve baskın kültürü temsil eden söylemlere sıklıkla başvurduğu düşünüldüğünde; çizgi film içeriğinin hangi kriterlere göre seçildiğinin ve yayınlandığının net olarak ifade edilmesi beklenebilir.

EXTENDED ABSTRACT

In addition to child education, parents need to gain skills in communication with children. Because communication with the child has a decisive role in terms of the identity that the child will carry in the future as well as its development. In this case, parents make efforts to find and use the tools that provide communication. Moreover, cartoons can play a role in providing communication and teaching communication to the child. However, on the contrary, the fact that cartoons can be an actor that undermines communication and provides wrong identity acquisition makes it compulsory to examine and understand cartoons.

In this framework, it is seen that patterns are constructed within the framework of theories in terms of interpreting behaviours within the framework of family communication, investigating the effects of behaviours, understanding communication in integrating into the social structure. Although communication patterns are updated in parallel with the developments in the social structure, especially 'talk' and 'compliance' oriented patterns are frequently used in studies to define family communication. These patterns examine the behavioural patterns and results obtained through communication within the family. Communication patterns are also used to describe the effects of media content on communication processes as well as the parent-child relationship in daily life. As a media tool, cartoons have not found as much resonance in the academic field as the theoretical examination of social media tools or traditional media tools. However, the meaning that parents attribute to cartoons and the level of children's influence on cartoons make it compulsory to investigate the subject. As a matter of fact, especially with digital developments, the structural and contextual definition of cartoons needs to be put forward seriously. The fact that cartoons have a caring role, educational role, as well as being an element of entertainment and containing behavioural models brings about a different approach to cartoons within the framework of communication patterns.

In the study, two cartoons dealing with communication within the family were selected as a sample and qualitative content analysis method was used in the evaluation of these cartoons. Both cartoons were selected among the cartoons broadcast on TRT Çocuk and Minikaçocuk channels within the daily flow. While selecting the cartoons, attention was paid to representing domestic and foreign productions, and it was prioritised to have content that includes the types of communication between family and child. The main purpose of selecting domestic and foreign-made cartoons is to compare the communication process that children with different social and cultural characteristics establish with their parents and to interpret the differences in a way that can include their effects on the child's self. When the Niloya cartoon film broadcasted on TRT children's channel is analysed in terms of communication styles and communication patterns within the family, it is seen that Niloya grows up as a self-confident and self-expressive child in a family representing the traditional family structure.

In the traditional family structure, it is not common for children to be given the right to speak and for the child to communicate in one way. However, Niloya character is talkative, can express herself verbally and in writing and can be listened to. The fact that the family listens to Niloya, approves her speech and supports her dominant character has shaped Niloya's self-structure in this sense. In addition, as a result of the analysis, it was seen that in the Niloya cartoon, compliance-oriented and speech-oriented patterns of communication patterns were supported in the family communication process. In the second cartoon example, Daniel the Tiger's World, there is a representation of a modern family structure. However, in the modern family, the child is expected to be a self-confident character who knows what to do clearly. Daniel, a small tiger cub, on the other hand, grows up under the wings of his parents, constantly receives support and approval from his parents, and his fears are managed by the family. Unlike Niloya, Daniel's inability to communicate independently was found remarkable. However, being in constant communication with his parents paved the way for Daniel to learn life well. In terms of communication patterns, it was understood that the patterns of Daniel the Tiger being in constant communication with his parents and adapting to social adaptation through the roles assigned by the family were included in the cartoon. As a result, although the number of cartoons containing family communication is low, it has been observed that family communication is conveyed in a multidimensional way in the existing cartoons. In addition, the flexible structure of traditional and modern family structure was found remarkable.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazar çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir. / The author declares that there is no conflict of interest.

Yapay Zekâ Kullanımı / Use of Artificial Intelligence

Yazar çalışmanın özet ve genişletilmiş özet bölümlerinde metin çevirisi kontrolü amacıyla yapay zekâdan yararlandıklarını beyan etmişlerdir. / The authors state that they used artificial intelligence for text translation checking in the abstract and extended abstract sections of the study.

Yazarların Katkıları / Author Contributions

Makale tek yazarlıdır. / The article has a single author.

This work is licensed under **Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License** (CC BY-NC 4.0).

KAYNAKÇA

- Aktaş, E., Teksöz, E., & Ocakçı, A. F. (2012). Ailede kadının değişen rolünün çocuk sağlığına etkisi ve aile merkezli bakımın önemi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 28(1), 73-80.
- Apak, M., & Yazıcı, F. (2024). TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi filmlerde aile yapılarının incelenmesi. *Erciyes Akademi*, 38(4), 790-811.
- Arnett, J. J. (2006). History of cartoons. İçinde J. J. Arnett (Ed.), *Encyclopedia of Children, Adolescents, and the Media*. Two Volume Set. (ss. 143-148). Sage Publication.
- Bayrakçı, M. (2013). Sosyal öğrenme kuramı ve eğitimde uygulanması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(14), 198-210.
- Berger, P., & Luckmann, T. (2008). Gerçekliğin sosyal inşası, bir bilgi sosyolojisi incelemesi (S. Öğütle, Çev.). Paradigma Yayıncılık.
- Beyazkürk, D., Anlak, Ş., & Dinçer, F. Ç. (2007). Çocuklukta akran ilişkileri ve arkadaşlık. *Eurasian Journal of Educational Research*, (26), 13-26.
- Blumberg, F. C., Bierwirth, K. P., & Schwartz, A. J. (2008). Does cartoon violence beget aggressive behavior in real life? An opposing view. *Early Childhood Education Journal*, 36(2), 101-104.
- Cüceloğlu, D. (1995). İyi düşün doğru karar ver.(10.Baskı). Sistem Yayıncılık.
- Çakmak, E. N., & Duman, G. (2024). Çocuk çizgi filmlerinin içerik ve verilen değerler yönünden incelenmesi. *Turkish Journal of Primary Education*, 9(1), 1-16. <https://doi.org/10.52797/TUJPEd.1355922>
- Dencik, L. (1989). Growing up in the post-modern age: On the child's situation in the modern family, and on the position of the family in the modern welfare state. *Acta Sociologica*, 32(2), 155-180. <https://doi.org/10.1177/000169938903200203>
- Dewi, V. K. (2013). The use of cartoon films to Improve student's skill In writing narrative texts. *English Education*, 2(1), 34-44.
- Diken Yücel, D. (2022). 2000 sonrası Türk sinemasında aile kurumunun krizi ve kutsallığın yitimi. İçinde A. Özsoy & D. D. Yücel (Ed.), *Popüler Temalarıyla Yakın Dönem Türk Sineması* (ss. 41-69). Nobel Yayıncılık.
- Doty, J., & Dworkin, J. (2014). Parents' of adolescents use of social networking sites. *Computers in Human Behavior*, 33, 349-355.
- Eşitti, Ş. (. (2016). Çizgi filmlerde küresel ve yerel kültürün inşası: Caillou ve Pepee örneği. . *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergisi*, (32), 125-144. <https://doi.org/10.17498/kdeniz.279674>
- Fitzpatrick, M. A. (2004). Family Communication Patterns Theory: Observations on Its Development and Application. *Journal of Family Communication*, 4(33-4), 167-179.
- Fitzpatrick, M. A. (2004). Family Communication Patterns Theory: Observations on Its Development and Application. *Journal of Family Communication*, 43(4), 167-179. <https://doi.org/10.1080/15267431.2004.9670129>

- Fitzpatrick, M. A., & Ritchie, L. D. (1993). Communication theory and the family. İçinde P. G. Boss, W. J. Doherty, W. Schumm, & S. K. Steinmetz (Ed.), *Sourcebook of family theories and methods: A contextual approach* (ss. 565-585). Plenum Press.
- Früh, W. (2011). *Inhaltsanalyse*. (8.Baskı). UVK Verlag.
- Galvin, K. M., Braithwaite, D. O., & Bylund, C. L. (2015). *Family communication: Cohesion and change* (9.Baskı). Routledge.
- Gezer, U., & Işcan, A. (2023). Examination of teachers' opinions on the use of cartoons in social studies course. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 13(2), 521-544. <https://doi.org/10.18039/ajesi.1309743>
- Güler, D. (1989). Çocuk, televizyon ve çizgi film. *Kurgu*, 5(1), 163-177.
- İvrendi, A., & Adak Özdemir, A. (2010). Mothers' evaluation of cartoons' influence on early childhood children. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 2561-2566. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.373>
- Johnson, L., Radesky, J., & Zuckerman, B. (2013). Cross-cultural parenting: Reflections on autonomy and interdependence. *Pediatrics*, 131(4), 631-633. <https://doi.org/10.1542/peds.2012-3451>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2017). *Family, self, and human development across cultures*. Taylor Francis. <https://doi.org/10.4324/9781315205281>
- Kaya, Z., & Uzoğlu, M. (2020). Çizgi filmlerin eğitim alanında kullanılmasıyla ilgili yapılan çalışmaların incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16 (Eğitim ve Toplum Özel sayısı), 6194-6214. <https://doi.org/10.26466/opus.803593>
- Kirsh, S. J. (2006). Cartoon violence and aggression in youth. *Aggression and violent behavior*, 11(6), 547-557.
- Klein, D. M., & White, J. M. (1996). *Family theories: An introduction*. Sage Publications.
- Klein, H., & Shiffman, K. S. (2006). Messages about physical attractiveness in animated cartoons. *Body Image*, 3(4), 353-363. <https://doi.org/10.1016/j.bodyim.2006.08.001>
- Koerner, A. F., & Fitzpatrick, M. A. (2006). Family communication patterns theory: A social cognitive approach. İçinde D. O. Braithwaite, & L. A. Baxter(Ed.). *Engaging theories in family communication: multiple perspectives* (ss. 50-65). Sage Publication.
- Koerner, F. A., & Fitzpatrick, A. M. (2002). Understanding family communication patterns and family functioning: The roles of conversation orientation and conformity orientation. *Annals of the International Communication Association*, 26(1), 36-65. <https://doi.org/10.1080/23808985.2002.11679010>
- Kunkel, A., Hummert, M. L., & Dennis, M. R. (2006). Social learning theory: Modeling and communication in the family context. İçinde D. O. Braithwaite, & L. A. Baxter (Eds.), *Engaging theories in family communication: Multiple perspectives* (ss. 260-275). Sage Publication.
- LeVine, R. A. (1988). Human parental care: Universal goals, cultural strategies, individual behavior. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 3-12. <https://doi.org/10.1002/cd.23219884003>

- Longo, V., Saadati, N., & Karakus, M. (2024). Exploring the role of extended family in child rearing practices across different cultures. *J Psychosociol Res Family Cult*, 2, 4-12.
- McLeod, J. M., & Chaffee, S. H. (1973). Interpersonal approaches to communication research. *American Behavioral Scientist*, 16(4), 469-499.
- McLeod, J. M., & Chaffee, S. R. (1972). Adolescent television use in the family context. İçinde G. A. Comstock, & E. A. Rubinstein (Eds.), *Television and social behavior* (ss. 149-172). National Institute of Mental Health.
- Mutlu, E. (2017). İletişim Sözlüğü. Ütopya Yayınları.
- Navarre, S. E. (1998). Salvador Minuchin's structural family therapy and its application to multicultural family systems. *Issues in Mental Health Nursing*, 19(6), 557-570.
- Neuendorf, K. A. (2002). *The content analysis guidebook*. Sage Publication.
- Noller, P., & Fitzpatrick, M. A. (1993). *Communication in family relationships*. Prentice Hall.
- Olpin, E., Hanson, C. L., & Crandall, A. (2023). Influence of social media uses and gratifications on family health among US Parents: A cross-sectional study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(3), 2-12. <https://doi.org/https://doi.org/10.3390/ijerph20031910>
- Özdemir, A., & Ramazan, O. (2013). Çizgi filmlerin çocukların davranışları üzerindeki etkisinin anne görüşlerine göre incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 35(35), 157-173.
- Özer, D., & Bozkurt Avcı, İ. (2015). Cartoons as educational tools and the presentation of cultural differences via cartoons. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 191, 418-423.
- Paik, H., & Comstock, G. (1994). The effects of television violence on antisocial behavior: a meta-analysis 1. *Communication Research*, 21(4), 516-546. <https://doi.org/10.1177/009365094021004004>
- Park, H. (2008). The varied educational effects of parent-child communication: A comparative study of fourteen countries. *Comparative education review*, 52(2), 219-243.
- Parlakıyıldız, I., Seven, S., & Parlakıyıldız, B. (2022). 5-6 Years Old Children's Perceptions of Cartoon Reality. *Malaysian Online Journal of Educational Technology*, 10(1), 16-31. <https://doi.org/10.52380/mojet.2022.10.1.307>
- Peters, K., & Blumberg, F. (2002). Cartoon violence: Is It as detrimental to preschoolers as we think? *Early Childhood Education Journal*, 29, 143-148. <https://doi.org/10.1023/A:1014576307194>
- Preiser, R., García, M. M., Hill, L., & Klein, L. (2021). Qualitative content analysis. İçinde R. Biggs, A. d. Vos, R. Preiser, H. Clements, K. Maciejewski, & M. Schlüter (Eds.), *The routledge handbook of research methods for social-ecological systems* (ss. 270-281). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003021339-23>
- Rajput, K., & Jain, R. (2017). Mother's perception about influence of cartoons on child's behaviour and parenting style. *International journal of research and Review*, 4(6), 103-113.
- Reiss, D. (1987). *The family's construction of reality*. Harvard University Press.

- Rose, G. M., Bush, V. D., & Kahle, L. (1998). The Influence of Family Communication Patterns on Parental Reactions toward Advertising: A Cross-National Examination. *Journal of Advertising*, 27(4), 71-85. <https://doi.org/10.1080/00913367.1998.10673570>
- Rothbaum, F., Rosen, K., Ujiie, T., & Uchida, N. (2002). Family systems theory, attachment theory, and culture. *Family Process*, 41, 328-350. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2002.41305.x>
- Sayın, Ö. (1990). Aile sosyolojisi: Ailenin toplumdaki yeri. Ege Üniversitesi Basımevi.
- Şahin. (2019). The cognitive emotional behavioral and physical effects of cartoons on children. İçinde G. Sarı (Ed.), *Handbook of research on children's consumption of digital media* (s. 323-342). IGI Global. <https://doi.org/10.4018/978-1-5225-5733-3.ch022>
- Şahin, S., & Aral, N. (2012). Aile içi iletişim. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 55-66. https://doi.org/10.1501/Asbd_00000000029
- Şahin, S., & İlhan, V. (2019). Primary school children's practices of watching cartoons and their perceptions about cartoon characters. *Turkish Review of Communication Studies*, 34, 26-48. <https://doi.org/10.17829/TURCOM.423391>
- Taş Alicenap, Ç. (2015). Kültürel mirasın çizgi film senaryolarında kullanılması. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 37, 11-26. <https://doi.org/10.17133/tba.63303>
- Valkenburg, P. M., & Piotrowski, J. T. (2017). *Plugged in: How media attract and affect youth*. Yale University.
- Wijethilaka, T. S. (2020). Effect of cartoons on children. *Jurnal Ilmiah*.
- Wrigley, E. A. (1977). Reflections on the History of the Family. *Daedalus*, 71-85.
- Yaşar Ekici, F. (2014). Türk aile yapısının değişim ve dönüşümü ve bu değişim ve dönüşüme etki eden unsurların değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 209-224.
- Yıldız, C. (2016). 3-6 Yaş çocuklarının tercih ettikleri çizgi filmlerdeki şiddet içeriklerinin analizi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 698-716. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2016.16.2-5000194950>
- Ying, L., Blanchfield, P., & Stone, R. (2010, December 10-12). A study of primary children learning communication skills by making cartoon film. 2010 International Conference on Computational Intelligence and Software Engineering, CISE 2010. <https://doi.org/10.1109/CISE>.
- Yücel, Ö. F. (2025). Dijital dünyada aile: TRT Haber içeriklerinde ailenin konumu üzerine bir inceleme. *TRT Akademi*, 10, 386-421. <https://doi.org/10.37679/trta.1664334>.